

2) закріплення компетенції та обов'язків уповноважених державних органів в сфері регулювання молодіжного підприємництва;

3) визначення заходів та засобів, умов державної допомоги для започаткування молодіжного підприємництва.

Для подолання вищенаведених проблем необхідним є створення механізму дієвої системи фінансової підтримки молодих підприємців та осіб, що планують розпочати господарську діяльність, зокрема, через надання грантів та кредитів на пільговій основі, а також проведення інформаційно-освітніх заходів, спрямованих на отримання знань та початкового досвіду із здійснення підприємництва молоддю.

Література:

1. Гребенець К. М. Підтримка молодіжного підприємництва: пошук інструментів гендерно збалансованого управління міськими програмами (на прикладі м. Харкова). URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/78067761.pdf>.

2. Левченко А. О., Янішевська А. В. Молодіжне підприємництво – перспективний шанс для молодих спеціалістів. *Наукові праці КНТУ. Економічні науки*. Випуск 15. 2009. С. 52–56.

3. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні : Закон України від 05.02.1993 № 2998-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України* від 20.04.1993 1993 р., № 16.

Курашова І. М.,

молодший науковий співробітник

НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку

Національної академії правових наук України

ДО ПИТАННЯ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ САМОРЕГУЛЮВАННЯ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Сучасні інтеграційні процеси, обраний курс на приведення вітчизняної правової системи у відповідність до європейських стандартів вимагають від влади безперервного реформування практично

всіх галузей національної економіки. Зазначені процеси не оминають, у тому числі, й будівельну галузь. Однак, у той час, коли національним законодавством передбачено можливість створення такого роду організацій, немає жодного нормативного підґрунтя для врегулювання господарсько-правових механізмів самоорганізації будівельної сфери. У першу чергу, на наше переконання, це пов'язано із надмірною розпорошеністю та неузгодженістю між собою нормативно-правових актів, які покликані регулювати суспільні відносини, що виникають в будівельному секторі.

Слід погодитись з тим, що саме поняття «механізм» (у різних його інтерпретаціях) у більшості сучасних досліджень застосовується науковцями без н опрацювання понятійного апарату, коли характеристика механізму використовується як щось саме собою зрозуміле та таке, що не потребує додаткової аргументації. Однак, на наш погляд, така ситуація може спричинити, по-перше, неоднаковість застосування вказаного терміну, а, по-друге, суперечності категоріального апарату понять, структурним елементом яких є досліджуваний термін.

Так, як слушно зазначає у своїх працях Г. Л. Знаменський, під господарським механізмом слід розуміти встановлені державою правила, детально сформований та діючий порядок суспільного виробництва (господарювання). Поява такого поняття як «господарський механізм» зумовлена, на думку вченого, насамперед потребою переведення вимог економічних законів в практичну площину (діяльність суб'єктів господарювання). Господарський механізм є сукупністю конкретних організаційно-економічних форм, способів і методів господарювання. Скрізь нього проходять лінії взаємодії економіки і права, економіки і політики, а саме господарське право є формою існування господарського механізму. Отже, норми господарського права в господарському механізмі виступають у якості провідного компонента [1].

На наше переконання, одне із найбільш вдалих та ґрунтовних досліджень було здійснено Н. Ю. Кругловою, яка, провівши узагальнення характерних рис господарського механізму, запропонувала концепцію комплексного механізму управління, у якому оптималь-

ним чином поєднуються механізми різної природи. Комплексний механізм управління є сукупністю економічних, мотиваційних, організаційних, правових (а в окремих випадках – політичних) способів взаємодії суб'єктів господарювання (суб'єктів підприємництва, науково-технічного розвитку) і впливу на їхню діяльність за допомогою інтересів, що забезпечують узгодження сторін, які взаємодіють, об'єктів і суб'єктів управління.

Оскільки фактори управління можуть мати економічний, соціальний, організаційний, правовий або політичний характер, комплексний механізм управління має формуватися як система економічних, мотиваційних, організаційних, правових і політичних механізмів. Склад зазначеного комплексного механізму управління вчена пропонує також доповнити правовим механізмом управління виробничо-господарською організацією, який буде забезпечувати регулювання правовідносин між суб'єктами господарювання.

З огляду на те, що зазначені відносини носять переважно господарський характер, вченою висунуто пропозицію, що й об'єктами регулювання будуть виступати господарські правовідносини. У згаданому правовому механізмі Н. Ю. Кругловою виділяється чотири системи правових норм:

- ті, що регулюють процеси створення, реорганізації та ліквідації суб'єктів господарювання, а також способи їх діяльності (внутрішню організаційно-економічну діяльність);

- ті, що регулюють правовідносини в процесах виробничо-господарської діяльності;

- ті, що регулюють правовідносини між органами державної влади й управління (у межах компетенції кожного рівня їх ієрархії) і суб'єктами господарювання різних організаційно-правових форм;

- норми господарського процесуального права [2].

Окремо, на нашу думку, необхідно дослідити, що являє собою поняття «господарсько-правовий механізм», яке останнім часом набуває більш широкого вжитку в наукових колах. Так, Р.Р. Кузьмін під господарсько-правовим механізмом запобігання економічній злочинності і боротьбі з нею розуміє сукупність норм господарського права, які забороняють вчинення корупційних діянь, систему

інституцій господарського управління і контролю, які здійснюють управління суб'єктами господарювання, контроль за додержанням встановлених норм права, а також запроваджують заходи господарсько-правової відповідальності у випадку скоєння економічних правопорушень, злочинів. Важливим компонентом господарсько-правового механізму запобігання економічній злочинності є контроль над нею [3].

Наприклад, А. М. Демидовою під час дослідження господарсько-правового механізму захисту банківської системи від зловживань з боку недобросовісних суб'єктів кредитування, пропонується розглядати його як сукупність відповідних правових норм і інституцій [4].

Як зазначає у своїх працях А. Г. Бобкова господарсько-правовий механізм здійснення рекреаційної діяльності є сукупністю способів, засобів впливу на всі її суб'єкти. Структура такого механізму, на переконання вченої, складається з наступних елементів: 1) державна підтримка; 2) економічне стимулювання; 3) фінансування; 4) інвестування; 5) кредитування; 6) оподаткування; 7) управління [5].

У свою чергу Р. Б. Прилуцький, аналізуючи наукові дослідження останніх 5–6 років у сфері правового забезпечення економіки держави, доходить висновку, що сьогодні інтерес викликає не тільки категорія «правовий механізм» і, зокрема, «господарсько-правовий механізм», але й перспективність комплексного дослідження й розробки теорії цього механізму. На думку вченого, за умови використання переважно господарсько-правового підходу до таких досліджень й відповідно господарсько-правових засобів цілком допустимим й обґрунтованим є використання поняття «господарсько-правовий механізм» [6].

Підсумовуючи викладене вище, можна зазначити, що під господарсько-правовим механізмом саморегулювання будівельної галузі слід вважати сукупність відповідних правових норм, засобів та способів за допомогою яких забезпечується контроль за діяльністю суб'єктів господарювання будівельної галузі, дотримання ними встановлених правил поведінки, а також порядок застосування засобів відповідальності.

Література:

1. Знаменский Г. Л. Хозяйственный механизм и право. АН УССР, Ин-т экономики пром-сти; Отв. ред. В. К. Мамутов. Киев : Наукова думка, 1988. 160 с.
2. Круглова Н. Ю. Хозяйственное право : учебное пособие. 2-е изд. Москва : Изд-во РДЛ, 2001. URL: <http://www.bibliotekar.ru/hozyaystvennoe-pravo/2.htm>.
3. Кузьмін Р. Р. Контроль як складова господарсько-правового механізму запобігання економічній злочинності і боротьбі з нею. *Наше право*. № 2. Ч. 2. 2011. С. 97–100.
4. Демидова А. М. Про системний підхід до захисту банків від загроз їх безпеці. *Юридична наука*. 2011. № 3. С. 168–172.
5. Бобкова А. Г. Правове забезпечення рекреаційної діяльності. Донецьк: Юго-Восток, 2000. 308 с.
6. Прилуцький Р. Б. Правові механізми у сфері господарювання. *Юридична наука*. 2013. №5. С. 26–39.

Матвєєва А. В.,

*провідний науковий співробітник, к.ю.н., с.н.с.
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку
НАПрН України*

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Вперше у законодавстві України поняття «спеціальний режим господарювання» (далі – СПР господарювання) запроваджено ГКУ. При цьому кодексом передбачені різновиди спеціальних режимів господарювання (Розділ 8 ГКУ, Глави 39-41), проте немає визначення самого поняття СПР господарювання, його ознак, засобів державного регулювання, які є невід’ємною складовою будь-якого правового режиму, критеріїв розмежування на види, тобто законодавчо не закріплено фактично базовий інструментарій СПР господарювання.

Однак, як вірно підмічає Таран Л. В., повнота правового регулювання неможлива без встановлення його інструментарію, тобто принципу реалізації в об’єктивній дійсності певного сполучення дозволів, вельнів та заборон, що утворюють зміст будь-якого правового режиму [1, с. 96].

На думку авторів коментарю до Господарського кодексу, «спеціальний режим господарювання – це інститут господарського права, що визначає особливий порядок здійснення господарської діяльності на визначеній території або в певній галузі економіки, який відрізняється від загального режиму господарської діяльності, передбаченого законодавством, і запроваджується для досягнення цілей, встановлених державою» [2, с. 612].

До видів СПР господарювання відносяться: СПР господарювання у спеціальних (вільних) економічних зонах; концесії; виключна (морська) економічна зона України; на державному кордоні України; в санітарно-захисних та інших охоронних зонах, територіях та об’єктах, що особливо охороняються; спеціальний режим господарювання в окремих галузях народного господарства; території пріоритетного розвитку; спеціальний режим господарювання в умовах надзвичайного стану, надзвичайної екологічної ситуації; спеціальний режим господарювання в умовах воєнного стану.

Виходячи з такої класифікації можна зробити висновок, що законодавець розрізняє: спеціальний правовий режим господарювання (як загальне поняття) та спеціальний правовий режим господарювання в окремих галузях народного господарства (як родове поняття). Причому до останнього закон відносить спеціальний режим господарювання у Збройних Силах України.

У роботах деяких науковців прямо вказується на особливості здійснення господарської діяльності, наприклад, Збройними Силами України та на державному кордоні [3, с. 34-39, 4, с. 37-41]. При цьому, як указує П. Кондик, здійснювати господарську діяльність можуть не всі військові частини, а лише ті, які пройшли спеціальну реєстрацію [4, с. 40]. Певні особливості (обмеження та стимулювання) здійснення господарської діяльності на державному кордоні та Збройними Силами України зумовлені, на нашу думку, наявністю